

UPUTSTVO za sprovođenje Odluke o uslovima i načinu obavljanja menjačkih poslova -precisniji tekst-

("Sl. glasnik RS", br. 51/2015 i 3/2016)

I OSNOVNA ODREDBA

1. Ovim uputstvom bliže se propisuju uslovi i način sprovođenja Odluke o uslovima i načinu obavljanja menjačkih poslova (u daljem tekstu: Odluka).

Banke menjačke poslove obavljaju u skladu sa Odlukom i ovim uputstvom, a rezident koji menjačke poslove obavlja na osnovu posebnog zakona kojim se uređuje njegova delatnost (u daljem tekstu: javni poštanski operator) i ovlašćeni menjači i u skladu sa ugovorom o obavljanju menjačkih poslova (u daljem tekstu: ugovor).

2. Banka s javnim poštanskim operatorom, odnosno ovlašćenim menjačem međusobne odnose u vezi sa obavljanjem menjačkih poslova bliže uređuje ugovorom.

Ugovor naročito sadrži:

- poslovno ime i sedište ugovornih strana;
- vreme i mesto zaključenja ugovora;
- spisak i važeće adrese menjačkih mesta ovlašćenog menjača;
- način predaje efektivnog stranog novca (u daljem tekstu: efektiva) i čekova;
- obaveze u slučaju utvrđenih razlika - manjka, viška, falsifikata i sl.;
- obaveze u vezi s vraćanjem identifikacionih kartica;
- obaveze u slučaju raskida ugovora.

Ugovor koji su zaključili banka i ovlašćeni menjač obavezno sadrži i odredbu da ugovor ne proizvodi pravno dejstvo ako privredni subjekt nema ovlašćenje Poreske uprave za obavljanje menjačkih poslova.

U slučaju da javni poštanski operator, odnosno privredni subjekt, ima nameru da menjačke poslove obavlja i na bankomatu koji je prostorno odvojen od blagajničkog mesta čiji je sastavni deo, ugovor treba da sadrži i adresu na kojoj se nalazi bankomat sa naznakom blagajničkog mesta čiji je sastavni deo.

3. Javnom poštanskom operatoru i ovlašćenim menjačima s kojima je zaključila ugovor - banka svoju važeću kursnu listu za efektivu dostavlja u skladu sa ugovorom.

4. Menjačke poslove kod ovlašćenog menjača neposredno mogu obavljati samo lica koja ispunjavaju uslove iz tačke 3. stav 2, alineje treće, pete i šeste, Odluke.

5. Kod menjača, pored radnika koji rade na menjačkim poslovima, na blagajničkom mestu mogu biti prisutni još samo radnici čije je prisustvo opravdano (radnici obezbeđenja, radnici zaduženi za transport i dr.), dok je drugim licima pristup zabranjen.

Pristup menjačkom mestu dozvoljen je kontrolnom organu, odnosno poreskom inspektoratu Poreske uprave kada vrši kontrolu ili organu unutrašnjih poslova.

6. Radnici koji rade na menjačkim poslovima mogu u prostoriji menjačkog mesta van kase držati samo svoju gotovinu, i to najviše u iznosu dinarske protivvrednosti 100 evra (džeparac).

Ako su na blagajničkom mestu prisutna i lica iz tačke 5. stav 1. ovog uputstva, njihova gotovina ne može biti veća od iznosa iz stava 1. ove tačke.

7. Fizička lica koja imaju nameru da kupe efektivu u iznosu većem od 5.000 evra, ili u odgovarajućoj protivvrednosti u drugoj stranoj valuti, dužna su da tu kupovinu najave 48 sati ranije.

8. O izvršenom otkupu i prodaji efektivne i čekova, menjač izdaje potvrdu, koja ima najmanje jednu kopiju. Original ove potvrde menjač predaje rezidentu - fizičkom licu, odnosno nerezidentu - fizičkom licu, a kopiju, bez obzira na medij na kome se nalazi, čuva do isteka zakonom utvrđenog roka za čuvanje knjigovodstvene dokumentacije.

Potvrda iz stava 1. ove tačke obavezno sadrži sledeće podatke:

- naziv menjača;

- naziv i adresu menjačkog mesta;

- šifru blagajničkog mesta;

- oznaku posla (otkup, prodaja);

- redni broj potvrde koji se ne sme ponavljati;

- ime i prezime rezidenta - fizičkog lica i nerezidenta - fizičkog lica, njihov lični broj iz važeće lične karte ili broj važeće putne isprave kod svake transakcije čiji je iznos jednak iznosu utvrđenom propisom kojim se uređuje sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma ili je veći od tog iznosa;

- šifru osnova otkupa (796 i 701 za efektivu, a 795 i 699 za čekove) ili prodaje (700 i 701 za efektivu, a 795 i 699 za čekove);

- oznaku valute, iznos u stranoj valuti i iznos u dinarima;

- kurs po kome je transakcija obavljena;

- procent i iznos provizije;
- datum i vreme izvršene transakcije;
- mesto izvršene transakcije;
- potpis blagajnika ili njegovu šifru.

Radi zaštite fizičkog lica od falsifikata, vanoptičajnih novčanica i sl. - menjač, pored podataka iz stava 2. ove tačke, u potvrdu iz tog stava unosi i sledeće podatke:

- kod svake prodaje fizičkom licu novčanica apoeni od 50 i 100 SAD dolara: ime i prezime rezidenta - fizičkog lica i njegov lični broj iz važeće lične karte ili pasoša, odnosno ime i prezime nerezidenta - fizičkog lica i broj njegove važeće putne isprave, kao i serijske brojeve novčanica;
- kod svake prodaje efektivne fizičkom licu, ako ovo lice to zahteva: ime i prezime rezidenta - fizičkog lica i njegov lični broj iz važeće lične karte ili pasoša, odnosno ime i prezime nerezidenta - fizičkog lica i broj njegove važeće putne isprave, kao i serijske brojeve novčanica.

Potvrda iz stava 1. ove tačke mora biti sačinjena u skladu s računovodstvenim standardima i mora sadržati redni broj, koji se ne sme ponavljati. Softver mora biti izrađen tako da se posle unošenja prvog rednog broja potvrde unose naredni brojevi, koji se do kraja predviđene serije više ne mogu menjati.

U slučaju prekida rada elektronskog sistema na blagajničkom mestu, menjač koristi odštampane obrasce potvrda o otkupu i prodaji efektivne i čekova, koji već sadrže redne brojeve, i vodi evidenciju o utrošenim obrascima tih potvrda. Ove potvrde štampaju se u blokovima - u okviru određenih serijskih brojeva.

Menjač je dužan da, posle uspostavljanja rada elektronskog sistema na blagajničkom mestu, u dnevnik blagajne odmah unese podatke sa obrazaca iz stava 5. ove tačke.

Kad banka menjačke poslove obavlja na osnovu naloga koje joj fizičko lice dostavlja u elektronskom obliku, ona tom licu, na njegov zahtev, izdaje potvrdu iz stava 1. ove tačke na osnovu podataka koji se čuvaju u elektronskom obliku.

Kad menjači menjačke poslove obavljaju na bankomatu, potvrda iz stava 1. ove tačke naročito sadrži podatke iz stava 2, alineje prva, peta, osma, deveta i jedanaesta, ove tačke.

9. Menjač svakodnevno vodi dnevnik blagajne o kupovini i prodaji efektivne i čekova, koji obavezno sadrži:

- naziv menjača;
- vrstu valute, iznos u valuti, kurs, obračunatu dinarsku protivvrednost, iznos obračunate provizije i ukupan iznos dinara;
- početno stanje efektivne i gotovine i njihovo stanje na kraju dana;
- serijske brojeve potvrda o kupovini, odnosno prodaji i podatke o drugim transakcijama na blagajničkom mestu;
- vreme izvršene transakcije;
- šifru osnova kupovine, odnosno prodaje (efektiva, čekovi);

- mesto i datum izvršene transakcije.

Podaci u dnevniku blagajne moraju se unositi hronološki, prema redosledu transakcija, i moraju odgovarati podacima o iznosima otkupljene, odnosno prodate efektivne i čekova, kao i podacima o drugim transakcijama na blagajničkom mestu - po vrsti i iznosima, prema pojedinačnim potvrđama.

Kad banka menjačke poslove obavlja na osnovu naloga koje joj fizičko lice dostavlja u elektronskom obliku, ona u dnevnik blagajne unosi i te podatke, koje čuva u elektronskom obliku.

Po potrebi, na zahtev Poreske uprave - banka i javni poštanski operator štampaju podatke iz dnevnika blagajne za traženi datum.

Ovlašćeni menjač na kraju svakog radnog dana zaključuje dnevnik blagajne, koji sadrži pečat i potpis ovlašćenog menjača ili lica koje on ovlasti, i čuva ga, u štampanom obliku, do isteka zakonom utvrđenog roka za čuvanje knjigovodstvene dokumentacije.

Ovlašćeni menjač je dužan da stanje gotovine i efektivne u dnevniku blagajne svakog dana sravnjuje sa stvarnim stanjem gotovine i efektivne u kasi, o čemu mora posedovati pismeni dokaz.

10. Menjač je dužan da, pri obavljanju menjačkih poslova, utvrdi da li je strana novčanica ispravna, da li je u opticaju, da li je istekao rok za njenu zamenu i da li je u pitanju novčanica za koju menjač sumnja da je falsifikovana.

Kod obavljanja menjačkih poslova, strana novčanica smatra se neispravnom:

- ako je falsifikovana;
- ako je novčanicu proglasio bezvrednom nadležni organ emitenta;
- ako je procent površine preostalog dela novčanice manji od procenta koji utvrđuje banka;
- ako je deo koji nedostaje na novčanici nadoknađen drugom vrstom papira ili papirom s druge novčanice, što se kvalifikuje kao pokušaj prepravke i podleže ekspertizi;
- ako su glavni motivi ili oznake apoen prepravljani na bilo koji način i iz bilo kojih pobuda;
- ako je pranjem ili delovanjem neke supstance izbledela toliko da su njene osnovne karakteristike (vrsta valute, apoen, elementi zaštite i dr.) neprepoznatljive;
- ako je umrljana jarkom bojom (*alert colours*) kojom se vrši hemijska zaštita u transportu, odnosno kojom se novčanice boje u slučaju nasilnog otvaranja pakovanja novca (ovakve novčanice su obično obojene po ivicama i uglovima, a mogu biti obojeni i njihovi štampani delovi, i to jednom od jarkih boja - crvenom, crnom, plavom, zelenom i sl., pri čemu se kod pokušaja skidanja ovih boja često dobije bleđa nijansa boje i najčešće se oštete mesta s kojih je pokušano skidanje boje);
- ako na postojećem delu novčanice nedostaju svi zaštitni elementi (npr. vodeni žig, magnetna zaštita, obojena vlakna, sigurnosna nit, mikrotekst) ili su ovi elementi nečitljivi;
- ako na postojećem delu novčanice nedostaju sva obeležja autentičnosti (npr. naziv banke, serijski broj, vrednost novčanice iskazana slovima i brojevima, glavna slika) ili su ta obeležja nečitljiva;

- ako je do te mere lepljiva, natopljena uljem, uništena vatrom, hemikalijama, truljenjem i sl., odnosno kontaminirana da ne može biti ispitana.

11. Ako javni poštanski operator i ovlašćeni menjač nisu sigurni da je neka novčanica u opticaju, podnosioca takve novčanice uputiće na banku s kojom su zaključili ugovor.

Na način iz stava 1. ove tačke javni poštanski operator i ovlašćeni menjač mogu da postupe i ako je strana novčanica do te mere oštećena ili pohabana da se ne može identifikovati.

12. Ako pri podnošenju strane novčanice na otkup menjač posumnja da je u pitanju falsifikat, dužan je da postupi u skladu s propisom kojim se uređuje postupanje s novcem za koji postoji sumnja da je falsifikovan.

13. Putnički ček otkupljuje se po sledećem postupku: fizičko lice - korisnik čeka dužan je da drugi potpis na čeku, koji mora da odgovara prvom potpisu, stavi u prisustvu menjača na šalteru. Radi utvrđivanja autentičnosti potpisa, odnosno utvrđivanja da ček na naplatu podnosi pravi korisnik - menjač potpise na čekovima upoređuje s potpisom korisnika na njegovoj putnoj ispravi.

Ako fizičko lice javnom poštanskom operatoru i ovlašćenom menjaču podnese na otkup putnički ček koji je korisnik na oba mesta već potpisao i na kome je, na mestu predviđenom za popunjavanje naredbe (pay to order), naredba već popunjena na ime lica koje taj ček podnosi na otkup - podnosioca ovog čeka javni poštanski operator i ovlašćeni menjač upućuju na banku s kojom su zaključili ugovor.

Kod svakog otkupa putničkog čeka, javni poštanski operator i ovlašćeni menjač dužni su da u potvrdu o otkupu unesu: ime i prezime rezidenta - fizičkog lica i nerezidenta - fizičkog lica, njihov lični broj iz važeće lične karte ili broj važeće putne isprave, mesto stalnog prebivališta i adresu, serijski broj i mesto izdavanja čeka.

14. Ako bankarski ček podnet na otkup ispunjava sve potrebne uslove, menjač će od korisnika (remitenta) zahtevati da ga indosira pred njim - stavljanjem potpisa na poleđini čeka (po njegovoj širini), a identitet korisnika utvrdiće na osnovu važeće putne isprave ili važeće lične karte. Kad se identitet korisnika utvrđuje na osnovu putne isprave, potpis mora biti identičan potpisu na toj ispravi.

Ako javni poštanski operator i ovlašćeni menjač prime na šalteru bankarski ček na kome se iznos ispisan slovima ne slaže sa iznosom ispisanim ciframa - takav ček neće otkupiti, a korisnika će uputiti na banku s kojom su zaključili ugovor da ga preuzme na naplatu (inkaso).

Ako na bankarskom čeku neki od bitnih elemenata čeka nedostaje ili je prepravljen, nečitak ili radiran (sastrugan) - javni poštanski operator i ovlašćeni menjač takav ček neće otkupiti, a korisnika će uputiti na banku s kojom su zaključili ugovor. Javni poštanski operator i ovlašćeni menjač neće otkupiti ni bankarski ček koji je izdat u više primeraka (što se vidi iz oznake na samom čeku - *First, Original, Second, Duplicate*) ako se ne podnesu svi primerci tog čeka.

Javni poštanski operator i ovlašćeni menjač mogu otkupiti bankarski ček kad korisnik preda i original i kopiju tog čeka i kad oba primerka prethodno potpiše (indosira) na poleđini. I original i kopiju ovog čeka javni poštanski operator i ovlašćeni menjač dostavljaju banci s kojom su zaključili ugovor.

15. Efektivu iz tač. 12. i 13. Odluke javni poštanski operator i ovlašćeni menjač prodaju banci na način i u terminima predviđenim Odlukom i ugovorom, uz potvrdu o izlazu efektive radi prodaje banci.

15a. Ovlašćeni menjač koji je gotovinu u dinarima i efektivu evidentirao kao izlaz iz blagajne radi uplate na račun kod banke dužan je da tu uplatu izvrši u toku radnog dana a najkasnije narednog radnog dana.

Ovlašćeni menjač koji je gotovinu u dinarima i efektivu podigao sa računa kod banke dužan je da tu gotovinu u dinarima i efektivu unese u blagajnu i evidentira u toku radnog dana a najkasnije narednog radnog dana.

16. Pri predaji banci otkupljenih čekova, javni poštanski operator i ovlašćeni menjač dužni su da za putničke čekove koji glase na stranu valutu stave svoj pečat na lice čeka (na mesto za popunjavanje naredbe - *order*), kao i na njegovu poleđinu (po širini), s potpisom ovlašćenog lica. U slučaju da korisnik čeka nije popunio datum otkupa čeka, javni poštanski operator i ovlašćeni menjač dužni su da to učine.

17. Javni poštanski operator u blagajni ne mora držati odvojeno gotovinu u dinarima, efektivu i čekove ostvarene iz menjačkog posla od gotovine u dinarima i efektive ostvarene obavljanjem druge delatnosti, ali je dužan da vodi odvojene knjigovodstvene evidencije po svakoj delatnosti.

Ovlašćeni menjač koji istovremeno pruža platne usluge, u blagajni ne mora držati odvojeno gotovinu u dinarima, efektivu i čekove ostvarene iz menjačkog posla od gotovine u dinarima i efektive ostvarene pružanjem platnih usluga, odnosno namenjenih pružanju tih usluga, ali je dužan da vodi odvojene knjigovodstvene evidencije po svakoj delatnosti.

Ovlašćeni menjač može prenositi gotovinu i efektivu između blagajni u okviru jednog menjačkog mesta, odnosno između više menjačkih mesta u toku jednog radnog dana.

Prenos iz stava 3. ove tačke mora pratiti potvrda o internom izlazu, odnosno ulazu gotovine, odnosno efektive, kao i dokument s popisom specifikovanih iznosa u gotovini i efektivu koji su predmet prenosa, a koji je na oba blagajnička, odnosno menjačka mesta potpisao ovlašćeni menjač ili lice koje on ovlasti, i koji je overen pečatom tog ovlašćenog menjača. Potvrda o internom izlazu, odnosno ulazu gotovine, odnosno efektive sadrži vreme i datum tog izlaza, odnosno ulaza.

Potvrde i dokument iz stava 4. ove tačke ovlašćeni menjač dužan je da čuva na oba menjačka mesta.

Odredbe st. 3, 4. i 5. ove tačke shodno se primenjuju na javnog poštanskog operatora.

18. Putujući menjač mora u vreme poslovanja, pored potvrde da je uključen u blagajničko mesto menjača, koju mu izdaje menjač, posedovati i kopiju ovlašćenja menjača čiji je radnik, kao i na vidnom mestu istaknut bedž sa svojim imenom i prezimenom, oznakom "PUTUJUĆI MENJAČ" i nazivom menjača čiji je radnik.

Putujući menjač posluje sa efektivom i gotovinom koje mu dnevno dotira blagajničko mesto u koje je uključen. Posle završetka smene, na osnovu ručno izdatih potvrda, putujući menjač ručno sastavlja dnevnik blagajne i ukupnu efektivu i gotovinu predaje blagajničkom mestu u koje je uključen.

19. Organizaciona jedinica Narodne banke Srbije u čijem je to delokrugu instaliraće softver za obavljanje menjačkih poslova ovlašćenom menjaču s kojim je zaključila ugovor o instaliranju, korišćenju i održavanju ovog softvera - tek posle pružanja dokaza o uplati naknade za taj softver, a softver će ovom ovlašćenom menjaču biti dat na korišćenje za vreme trajanja tog ugovora.

20. Ovlašćenom menjaču koji koristi njen softver - Narodna banka Srbije uručuje, za svako menjačko mesto, identifikacione kartice za obavljanje menjačkih poslova korišćenjem tog softvera.

21. Banka je dužna da Narodnoj banci Srbije svakodnevno, u elektronskom obliku, dostavlja izveštaj o obavljenim menjačkim poslovima, s podacima koji su dati u Prilogu 1.

Izveštaj iz stava 1. ove tačke obuhvata i podatke o menjačkim poslovima koji su obavljani na osnovu naloga koje fizičko lice dostavlja elektronski, podatke o otkupu efektivne i čekova od javnog poštanskog operatora i ovlašćenog menjača, kao i podatke o prodaji efektivne i čekova javnom poštanskom operatoru i ovlašćenom menjaču s kojima banka ima zaključene ugovore.

U slučaju prekida rada elektronskog sistema, banka je dužna da, odmah posle uspostavljanja rada tog sistema, dostavi izveštaj iz stava 1. ove tačke.

22. Ovlašćeni menjač koji koristi softver Narodne banke Srbije dužan je da Narodnoj banci Srbije svakodnevno, u elektronskom obliku, dostavlja izveštaj o obavljenim menjačkim poslovima, s podacima koji su dati u Prilogu 2.

U slučaju prekida rada elektronskog sistema, ovlašćeni menjač dužan je da, odmah posle uspostavljanja rada tog sistema, dostavi izveštaj iz stava 1. ove tačke.

Ovlašćeni menjač koji koristi softver banke dužan je da toj banci svakodnevno dostavlja izveštaj o obavljenim menjačkim poslovima, s podacima koji su dati u Prilogu 2.

23. Javni poštanski operator dužan je da banci iz tačke 6. stav 2. Odluke svakodnevno dostavlja dnevni izveštaj s podacima koji su dati u Prilogu 3.

24. Prilozi iz ovog uputstva odštampani su uz to uputstvo i njegov su sastavni deo.

25. Danom stupanja na snagu ovog uputstva prestaje da važi Uputstvo za sprovođenje Odluke o uslovima i načinu obavljanja menjačkih poslova ("Službeni glasnik RS", broj 93/11).

26. Ovo uputstvo objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije" i stupa na snagu 1. jula 2015. godine.

Samostalne odredbe Uputstva o izmenama i dopunama
Uputstva za sprovođenje Odluke o uslovima i načinu obavljanja menjačkih poslova

("Sl. glasnik RS", br. 3/2016)

4. Ovlašćeni menjači i javni poštanski operator koji istovremeno pružaju i platne usluge, mogu podatke iz kolona 17. do 20. Priloga 2 koji je odštampan uz ovo uputstvo, odnosno kolona 21. do 24. Priloga 3 koji je odštampan uz to uputstvo, dok se ne steknu odgovarajući tehnički uslovi za dostavljanje tih podataka na redovan način, a najkasnije do 4. aprila 2016. godine, dostavljati Narodnoj banci Srbije, odnosno banci jednom nedeljno na papiru - za svaki izveštajni dan u toku te nedelje.

5. Ovo uputstvo stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

- propis objavljen u "Službenom glasniku RS", broj 51/2015 od 12.06.2015.godine

- poslednje izmene i dopune objavljene u "Službenom glasniku RS", 3/2016 od 15. januara 2016. godine, stupile na snagu 22.01.2016. godine

AKTIVA sistem doo, Novi Sad

 Osnivanje preduzeća i radnji | Računovodstvena agencija | Poresko savetovanje
Propisi besplatno www.aktivasistem.com Obrasci besplatno

Misija, vizija, cilj

Profesionalnim pružanjem usluga najvišeg nivoa iz oblasti administrativno - ekonomsko - finansijsko - pravnog segmenta poslovanja, od osnivanja firme pa tokom celog njenog postojanja, na ekonomičan način omogućiti mikro i malim preduzećima i preduzetnicima da se u celosti posvete svojoj osnovnoj delatnosti, a administraciju da sa poverenjem prepuste Agenciji.
